

تعارض قوانین

تعارض قوانین چیست و چه جایگاهی در حقوق بین الملل خصوصی دارد؟

اگر مردی فرانسوی و همسر ژاپنی اش که در ایران اقامت دارند، از دادگاه ایران درخواست طلاق کنند، دادگاه برپایه‌ی چه قوانینی باید به درخواست آنها رسیدگی کند؟

اگر مردی فرانسوی و همسر ژاپنی اش که در ایران اقامت دارند، از دادگاه ایران درخواست طلاق کنند، دادگاه برپایه‌ی چه قوانینی باید به درخواست آنها رسیدگی کند؟ از میان مجموعه قوانینی که به <w>تبع تابعیت یا محل اقامت آنان ممکن است مطرح شود، کدام <w>یک را باید حاکم دانست؟ آیا دادگاه ایران باید بنابر قوانین کشور خود به این موضوع رسیدگی کند یا قانون فرانسه یا ژاپن را اجرا کند؟ اینجاست که مسئله <w>ی <w>تعارض قوانین <w>اهمیت می <w>یابد و به یکی از بحث <w>برانگیزترین موضوعات در حقوق بین الملل خصوصی بدل می <w>شود.

به گزارش <w>تابناک <w>بسیاری از اصطلاحات حقوقی، به <w>دلیل ادبیات خاص خود، هنگامی <w>که به <w>گوش مخاطب نا آشنا با دانش حقوق می <w>رسند، بسیار غریب می <w>نمایند. <w>تعارض قوانین <w>ازجمله <w>اصطلاحاتی است که درعمل، برای بسیاری از افراد پرسش <w>برانگیز است.

تعارض یعنی متعارض <w>یکدیگرشدن و ناسازگاری <w>کردن. با این تعبیر، تعارض قوانین موقعیتی <w>است که در آن، قوانین با یکدیگر تداخل پیدا می <w>کنند؛ به بیان ساده <w>تر، هنگامی <w>که دو قانون بر رابطه <w>ای حاکم باشند؛ ولی حکمی که دارند با هم مخالف باشد؛ تعارض قوانین روی داده است.

تعارض قوانین ممکن است در نظام حقوقی یک کشور نیز روی دهد. هرگاه دو حکم مختلف درخصوص موضوعی واحد در قوانین یک کشور وجود داشته باشد، تعارض قوانین رخ داده است.

روش <w>های برخورد با تعارض قوانین

برای رهایی از تعارض قوانین و برگزیدن قانون مناسب و صالح، از روش <w>های گوناگونی می <w>توان بهره گرفت:

به نوشته <w>چطور <w>هرگاه قوانین با درجه <w>ی متفاوتی از اهمیت، دارای احکامی متعارض باشند، قانونی که اهمیت بیشتر دارد و به <w>عبارتی بالادستی است، حاکم می <w>شود. برای نمونه، چنانچه تعارض میان قانون اساسی و سایر قوانین رخ دهد، مفاد قانون اساسی برتری داشته و اجرا می <w>شود.

هرگاه دو قانون از نظر اهمیت یکسان باشند ولی در زمان <w>های متفاوتی تصویب شده باشند، اصولاً قانونی که دیرتر مصوب شده اجرایی می <w>شود.

تعارض قوانین در حقوق بین الملل خصوصی

تعارض قوانین در حقوق بین الملل خصوصی جایگاهی خاص <w>تر دارد. در نظام حقوقی Civil Law (نظام حقوقی حاکم بر کشورهایی مانند فرانسه، آلمان، سوئیس و <w>hellip;)، تعارض قوانین هنگامی مطرح می شود که در یک اختلاف حقوقی، یک عنصر خارجی دیده شود. متخصصان حقوق بین الملل خصوصی ما هم آن <w>را به <w>تعارض میان قوانین دو یا چند کشور که باید از میان آنها قانون صلاحیت <w>دار را برگزید و آن را به <w>موقع به اجرا گذاشت <w>تعریف کرده <w>اند.

هنگامی <w>که روابط میان دولت <w>ها به گستردگی امروز مطرح نبود و تابعین هر کشور صرفاً در محدوده <w>ی همان کشور رفت <w>وآمد می <w>کردند، مسئله <w>ی تعارض قوانین هم جایگاهی نداشت؛ ولی وقتی ارتباطات میان افراد از سطح ملی خود فراتر رفت، در پی این رابطه <w>ها اختلاف <w>هایی مطرح شد. از آنجا که در این اختلاف <w>ها چندین کشور و به تبع <w>آن چندین قانون دخیل بودند، بحث تعارض قوانین مطرح شد. نکته <w>ی مهم اینجاست که وقتی درمورد موضوع دعوا، با قوانین چند کشور در ارتباط هستیم، اگر قوانین آنها احکامی متفاوت را بیان کنند، تعارض پدید می <w>آید. اما چنانچه در موضوعی، احکام کشورها یکسان

باشد، اصل تعارض منتفی است.

تعارض قوانین و دسته‌های ارتباطی

پس با بروز اختلاف در احکام قوانین کشورها، های دخیل در دعوا، با توجه به قانونی که نسبت به طرفین مناسب‌تر است یا با نگاه به قانون دولتی که مسئله‌ای تعارض در آن مطرح است (در نمونه‌های مورد اشاره در صدر این نوشتار: ایران)، به فراخور هر مسئله، قانونی را که احکام آن حل‌کننده‌ای دعواست، برمی‌گزینیم؛ یعنی در اینجا به قانون خود مراجعه می‌کنیم تا ببینیم از قانون کدام کشور باید بهره گرفت. در حال حاضر، همه‌ی نظام‌های حقوقی دنیا، مسائل گوناگونی را که موضوع دعوا قرار می‌گیرند، به دسته‌های مشخص تقسیم‌بندی می‌کنند. این دسته‌ها که به دسته‌های ارتباطی موسوم‌اند، مسائل را به‌تناسب موضوع، در خود گنجانده‌اند.

برای نمونه، مسائلی که با محوریت‌ی شخصیت فرد برای او رخ می‌دهند (مواردی از جمله ازدواج، تعیین سن بلوغ، احراز زمان رشد فرد و خروج او از حجر) در دسته‌ی اشخاص قرار می‌گیرند. مسائل مرتبط با خانه و زمین نیز در دسته‌ی اموال قرار می‌گیرند.

پس از تعیین دسته‌ها، هر کشور قانون مکانی خاص را برای رسیدگی به هر دسته صالح می‌شمرد. برای نمونه، کشور ما درخصوص دسته‌ی اموال، قانون محلی را که ملک در آنجا واقع شده است، برای رسیدگی به دعاوی مربوط به اموال غیرمنقول صالح می‌داند. بنابراین، اگر دعاوی درخصوص ملکی واقع در آلمان، در دادگاه‌های ایران مطرح شود، دادگاه باید بنابر قوانین آلمان به آن رسیدگی کند. شایان ذکر است که کشورها درخصوص دسته‌بندی مسائل حقوقی و نیز قانونی که بر هرکدام از آن دسته‌ها حاکم است، رویکردهای متفاوتی دارند. همین تفاوت رویکردها نیز به دشواری بحث تعارض قوانین می‌افزاید.

جمع بندی

در آخر به‌طور خلاصه می‌توان گفت که هرگاه چند عنصر بین‌المللی در دعاوی دخیل باشند، دادگاه باید قانون یکی از این عناصر را به‌عنوان قانون حاکم بر دعوا برگزیند. برای این‌گزینه‌ش، نخست باید دید اختلاف پیش‌آمده در کشور محل دادگاه در کدام دسته جای دارد. پس از تعیین دسته باید بررسی کرد که کشور محل دادگاه کدام قانون را بر دسته‌ی موردنظر صالح می‌داند. سرانجام، قاضی بنابر قانون مزبور به دعوا رسیدگی کرده و حکم مناسب را استخراج می‌کند.